

XIX a. PRADŽIOS–XX a. PRADŽIOS VILNIAUS BAŽNYČIŲ PAVEIKSLŲ RESTAURATORIAI

Juozapas Blažiūnas

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius

restauratorius@info.lt

Straipsnyje aptariami XIX a. pradžios–XX a. pradžios restauruoti Vilniaus bažnyčių paveiksai, pateikiami šaltinių ir natūros (užrašų ant paveikslų) tyrimų duomenys apie jų tvarkymo darbus, publikuotuose ir rankraštiniuose rašytiniuose šaltiniuose bei mokslinėje literatūroje rasta informacija apie dailininkus restauratorius, jų darbo apimtis, taikytus restauravimo principus.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Vilnius, restauravimas, Martynas Januševičius, Kanutas Ruseckas, Otonas Linievičius (Otton Liniewicz), Vincentas Slendzinskis, Bronislava Kaminska, Julius Borovskis, Vladislavas Leščinskis.

XVIII a. pabaigoje, Lietuvai patekus į carinės Rusijos sudėtį, o vėliau ir po pralaimėtų 1831 m. ir 1863 m. sukilimų, buvo uždarnos katalikų bažnyčios ir vienuolynai. Būtent šiuo laikotarpiu, nuo 1795 m. iki pat Lietuvos Respublikos nepriklausomybės paskelbimo 1918 m., daugelyje katalikų bažnyčių ir vienuolynų buvę molbertinės tapybos kūriniai¹ keitė savo nuo seniausių laikų nusistovėjusias vietas ir savininkus, kai kada keitėsi ir paveikslų paskirtis.

Pačiuose paveiksluose² ir rašytiniuose šaltiniuose³ aptinkami įrašai apie įvairaus pobūdžio atliktus

restauravimo ar atnaujinimo⁴ darbus teikia informacijos, kuri leidžia aptarti paveikslų išsaugojimo tendencijas ir požiūrį į sakralinius objektus. Dažniausiai būdavo restauruojami vertingi (dėl autoriaus, siužeto arba kūrinio istorijos), tikinčiųjų pagarbą pelnę ir malonėmis garsėję paveiksai. Taip buvo stengiamasi išsaugoti Katalikų bažnyčiai ir tikintiesiems brangius meno kūrinius.

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad nuo XIX a. vidurio dalis paveikslų buvo restauruojami naudojant metodus ir restauravimo medžiagas, kurie šių dienų požiūriu yra daugiau eksperimentinio ir neprofesionalaus lygio, o restauravimo darbus dažnai atliko nepatyrę tapytojai. Jų supratimas apie restauravimą ir

1 Toliau tekste molbertinės tapybos kūrinių vadinami tik paveiksai. Paveikslams taip pat priskiriami nešiojamųjų altorių tapybos kūriniai.

2 Paveikslų vaizdinėje ir nugarinėje pusėje.

3 Rašytiniams šaltiniams priskiriama įvairiuose to meto spaudos leidiniuose esanti informacija, taip pat restauracinė dokumentacija nuo 1951 m.

4 Paveiksluose ir to meto spaudoje dažniausiai minimi paveikslų atnaujinimo darbai.

RESTORERS OF THE PAINTINGS OF VILNIUS CHURCHES IN THE EARLY 19th–EARLY 20th CENTURY

Juozapas Blažiūnas

SUMMARY

KEYWORDS: Vilnius, restoration, Marcin Januszevicz, Kanuty Rusiecki, Otton Liniewicz, Vincent Slendzinski, Bronisława Kamińska, Julius Borowski, Władisław Leszczyński.

The article discusses the Vilnius church and monastery paintings restored by the early 19th–early 20th century artists Marcin Januszevicz, Kanuty Rusiecki, Otton Liniewicz, Vincent Slendzinski, Bronisława Kamińska, Julius Borowski and Władisław Leszczyński. The author makes reference to both published and manuscript written sources and to the restoration works described in scientific literature, and also to inscriptions found on the front and reverse of the paintings.

Inscriptions concerning the completed restoration and renewal of works enable us to discuss the tendencies which informed the preservation of painting, including the attitude towards the sacral objects itself; as the restoration works were provided for valued paintings which in many frequent cases had earned the respect of believers and were famous for their graces. This tendency is especially perceptible in Vilnius Catholic churches and former monasteries which are abundant with paintings restored in the early 19th–early 20th century.

These accomplished feats of renewal and restoration saved unique art works from fading away, those works which adorn Vilnius churches up to the present day and are an integral part of the city's image.

Having compared the paintings restored in the Catholic churches and former monasteries of Vilnius with the forms of restoration and materials used in Europe and Russia, the restored works of the period under discussion are seen to correspond to the ethnic and aesthetical conceptions of restoration that were prevalent at the time.